

**Zasady i tryb postępowania
w zakresie ustalania ilości nasadzeń
zastępczych w aspekcie zezwoleń na
usuwanie drzew i krzewów**

**W związku ze zmianą przepisów ustawy o ochronie przyrody
wstrzymuje się zastosowanie procedur zawartych
w przedmiotowym dokumencie.**

WYDZIAŁ ŚRODOWISKA I ROLNICTWA
URZĘDU MIEJSKIEGO WROCŁAWIA

WROCŁAW, WRZESIEŃ 2016 r.

1. CEL I PRZEDMIOT

Zgodnie z mającą swoje umocowanie w postanowieniach art. 5 Konstytucji RP zasadą zrównoważonego rozwoju, działania podejmowane przez organy administracji powinny gwarantować, aby rozwój odbywał się z poszanowaniem otaczającego nas środowiska. Potrzeba wykonania kompensacji przyrodniczej może wynikać w szczególności z wymogu by korzystanie ze środowiska było zawsze oparte na zasadzie zrównoważonego rozwoju – wymagającego w szczególności „zachowania równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych” oraz „zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli (...) przyszłych pokoleń”.

Przyjęte zasady i tryb postępowania ma na celu ustalenie ilości nasadzeń zastępczych, rozumianych, jako posadzenie drzew lub krzewów, w liczbie nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub o powierzchni nie mniejszej niż powierzchnia usuwanych krzewów, stanowiących kompensację przyrodniczą za usuwane drzewa i krzewy w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (*Dz. U. z 2016 r. poz. 672*) (dalej u.p.o.ś.) w związku z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. ustawy o ochronie przyrody (*Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, z późn. zm.*) (dalej u.o.p.).

2. UWARUNKOWANIA PRAWNE WYDAWANIA ZEZWOLEŃ NA USUNIĘCIE DRZEW/KRZEWÓW W ZAMIAN ZA NASADZENIA ZASTĘPCZE.

Artykuł 83c ust. 3 u.o.p. stanowi, m.in. iż wydanie zezwolenia na usunięcie drzewa/krzewu może być uzależnione od określonych przez organ nasadzeń zastępczych.

Wymogiem, sformułowanym w art. 83b ust. 1 pkt 9, lit. a) i b) u.o.p. jest dołączenie do wniosku projektu planu nasadzeń zastępczych, rozumianych jako posadzenie drzew lub krzewów, w liczbie nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew, lub o powierzchni nie mniejszej niż powierzchnia usuwanych krzewów stanowiących kompensację przyrodniczą za usuwane drzewa i krzewy w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Projekt planu nasadzeń zastępczych pozwala organowi już na etapie składania wniosku rozeznaczyć się w zamiarach wnioskodawcy, jeśli takie działania są planowane, co do ich rodzaju, dostępności miejsca i ilości nasadzeń. Jednak wydając zezwolenie, organ nie jest związany tymi informacjami. W myśl art. 83c ust. 4 u.o.p. – organ, wydając zezwolenie na usunięcie drzewa/krzewu uzależnione od wykonania nasadzeń zastępczych, bierze pod uwagę w szczególności dostępność miejsc do nasadzeń zastępczych oraz następujące cechy usuwanego drzewa lub krzewu:

1. wartość przyrodniczą, w tym rozmiar drzewa lub powierzchnię krzewów oraz funkcje, jakie pełni w ekosystemie;
2. wartość kulturową;
3. walory krajobrazowe;
4. lokalizację.

Organ w przypadku stwierdzenia zasadności wydania zezwolenia na usunięcie drzewa uzależnione od wykonania nasadzeń zastępczych, może zwiększyć liczbę lub zmienić gatunek proponowanych przez wnioskodawcę nasadzeń, ponieważ to na organie ciąży obowiązek określenia nasadzeń zastępczych tak, aby stanowiły kompensację przyrodniczą. Może odmówić również uzależnienia wydania zezwolenia od nasadzeń zastępczych, jeżeli projekt planu nasadzeń zastępczych nie kompensuje strat przyrodniczych wnioskowanej do usunięcia zieleni.

W przypadku uzależnienia wydania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu od wykonania nasadzeń zastępczych, zezwolenie to określa dodatkowo:

1. miejsce nasadzeń;
2. liczbę drzew lub wielkość powierzchni krzewów;
3. minimalny obwód pni drzew na wysokości 100 cm lub minimalny wiek krzewów;
4. gatunek lub odmianę drzew lub krzewów;
5. termin wykonania nasadzeń;
6. termin złożenia informacji o wykonaniu nasadzeń;

może także określać warunki techniczne sadzenia drzewa (art. 83d ust. 2 i 4 u.o.p.).

3. ZASADY USTALANIA OPŁAT ZA USUNIĘCIE DRZEW I KRZEWÓW

3.1. NALICZENIE OPŁATY

Zgodnie z art. 84 u.o.p., opłaty za usunięcie drzew i krzewów ponosi posiadacz nieruchomości, który uzyskał zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów. Opłaty nalicza i pobiera organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów. Ustala się je w wydanym zezwoleniu.

Organ właściwy do wydania zezwolenia odracza termin uiszczenia opłaty za jego usunięcie na okres 3 lat od dnia upływu terminu wskazanego w zezwoleniu na wykonanie nasadzeń zastępczych (art. 84 ust. 3 u.o.p.).

Jeżeli posadzone drzewa lub krzewy zachowały żywotność po upływie okresu, o którym mowa w ust. 3, lub nie zachowały żywotności z przyczyn niezależnych od posiadacza nieruchomości, należność z tytułu ustalonej opłaty podlega umorzeniu. Jeżeli posadzone drzewa lub krzewy albo część z nich, nie zachowały żywotności po upływie okresu, o którym mowa w ust. 3, z przyczyn zależnych od posiadacza nieruchomości, naliczana opłata jest przeliczana w sposób proporcjonalny do liczby drzew lub powierzchni krzewów, które nie zachowały żywotności.

Organ może naliczyć opłatę również przed upływem wyznaczonego okresu, jeżeli przesadzone drzewa lub krzewy nie zachowały żywotności w tym terminie a w przypadku niewykonania określonych w zezwoleniu nasadzeń zastępczych lub części z nich, naliczona opłata jest przeliczana w sposób proporcjonalny do liczby drzew lub powierzchni krzewów, które nie zostały wykonane zgodnie z zezwoleniem.

Wysokość opłaty za usunięcie drzewa ustala się na podstawie stawki zależnej od obwodu pnia mierzonego na wysokości 130 cm i od tempa przyrostu pnia drzewa

na grubość poszczególnych rodzajów lub gatunków drzew oraz współczynników różnicujących stawki w zależności od lokalizacji drzewa.

Ustawa określa maksymalne stawki takich opłat, natomiast rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie opłat za usunięcie drzew i krzewów (Dz. U. z 2016 r. poz. 1354) określa stawki dla poszczególnych rodzajów lub gatunków drzew (zał. 1 do rozporządzenia) oraz współczynniki różnicujące stawki w zależności od lokalizacji drzewa lub krzewu, stanowiące załącznik nr 2 do rozporządzenia.

Stawkę opłat za usunięcie jednego metra kwadratowego powierzchni pokrytej krzewami przyjmuje się na podstawie obwieszczenia Ministra Środowiska z dnia 28 października 2015 r. w sprawie stawek opłat za usunięcie drzew i krzewów na rok 2016.

3.2. JAK WYLICZYĆ ILOŚĆ DRZEW NIEZBĘDNYCH DO POSADZENIA W RAMACH NASADZEŃ ZASTĘPCZYCH?

KROK 1. Wyliczenie opłaty:

Na początku należy obliczyć opłatę za usunięcie wnioskowanego do usunięcia drzewa poprzez przemnożenie stawki zależnej od obwodu pnia mierzonego na wysokości 130 cm i od tempa przyrostu pnia drzewa na grubość poszczególnych rodzajów lub gatunków drzew oraz współczynników różnicujących stawki w zależności od lokalizacji drzewa.

Np.

przedmiotem zezwolenia jest potrzeba usunięcia - w związku z planowanym przedsięwzięciem budowlanym - zdrowego drzewa z gatunku kasztanowiec zwyczajny o obw. pnia 150 cm rosnącego na terenie wpisanym do rejestru zabytków.

Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem stawka dla takiego drzewa wynosi 5.100,13 zł, a współczynnik lokalizacji 1,3

Zatem: **$5.100,13 \times 1,3 = 6.630,17$ zł**

Stąd opłata za usunięcie przedmiotowego drzewa wynosi – **6.630,17 zł**

KROK 2. Minimalne parametry materiału sadzeniowego:

W doborze materiału szkółkarskiego przewidzianego do nasadzeń zastępczych, muszą być wzięte pod uwagę sadzonki drzew o minimalnym obw. pnia 35 cm mierzonym na wysokości 5 cm - w przypadku topoli, wierzb, kasztanowca zwyczajnego, klonu jesionolistnego, klonu srebrzystego, robinii akacjowej oraz płatanu klonolistnego oraz sadzonki drzew o minimalnym obw. pnia 25 – dla pozostałych rodzajów i gatunków drzew.

Wyżej wymieniony warunek wynika z faktu, iż w myśl obowiązujących przepisów, o których mowa w art. 83f ust. 1 pkt 3 lit. a i b (u.o.p.) przepisów art. 83 ust. 1 ustawy nie stosuje się do drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:

- a) 35 cm - w przypadku topoli, wierzb, kasztanowca zwyczajnego, klonu jesionolistnego, klonu srebrzystego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,
- b) 25 cm - w przypadku pozostałych gatunków drzew.

Innymi słowy, na takie drzewa nie jest wymagane uzyskanie zezwolenia. Aby zapewnić ochronę materiału roślinnego w obrocie prawnym, przedmiotem nasadzeń mogą być wyłącznie sadzonki podlegające ochronie ustawowej o odpowiednich parametrach dendrometrycznych.

KROK 3. Określenie ilości nasadzeń zastępczych:

Jeżeli chcemy uzależnić usunięcie omawianego kasztanowca zwyczajnego o obw. pnia 150 cm od nasadzeń zastępczych, a tym samym ustalić w projekcie planu niezbędną liczbę nasadzeń zastępczych drzew należy:

- a) Wybrać właściwy do nasadzeń gatunek drzewa, spełniający wymienione kryteria;
- b) Podzielić wyliczoną wysokość opłaty drzewa usuwanego przez średnią wartość drzewa tj. 1.000,00 zł przewidzianego w projekcie planu nasadzeń zastępczych – celem ustalenia min. liczby drzew do nasadzeń zastępczych.

Np.

Przewidziany do usunięcia z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków kasztanowiec zwyczajny o obw. pnia 150 cm wyceniony został na kwotę **6.630,17 zł.**

Projektant w projekcie planu nasadzeń zastępczych przewidział posadzenie drzew z gatunku platan klonolistny o obw. pnia 26 cm, które zostaną posadzone na terenie trwale przeznaczonym pod zieleń.

Zatem: **6.630,17 zł / 1.000,00 zł = 6,6***

Uzyskana wartość stanowi liczbę drzew (7 szt.), jaką należy uwzględnić w projekcie planu nasadzeń zastępczych, która zrekompensuje straty przyrodnicze za usunięcie kasztanowca zwyczajnego.

*W przypadku uzyskania wartości po przecinku $\geq 0,5$ należy podnieść do najbliższej pełnej wartości. Wartości mniejsze od 0,5 należy pominąć.

Średnia wartość jednego drzewa (1.000,00 zł) do nasadzeń została przyjęta na podstawie aktualnych cen produkcji materiału szkółkarskiego spełniającego normy jakościowe oraz kalkulacji kosztorysowej prac obejmujących sadzenie i pielęgnację drzew, według standardów technicznych. Koszty odtworzenia drzewa obejmują koszty produkcji, sadzenia i pielęgnacji drzewa, w szczególności:

- 1) koszty nabycia sadzonki;
- 2) koszty transportu sadzonki ze szkółek na miejsce sadzenia drzewa oraz koszty użycia niezbędnego sprzętu;
- 3) koszty posadzenia drzewa oraz koszty pośrednie;
- 4) koszty trzyletniej pielęgnacji drzew.

Ponadto przyjęta średnia wartość jednego drzewa do nasadzenia związana jest z obniżeniem stawek dla poszczególnych rodzajów lub gatunków drzew, o których mowa w rozporządzeniu.

3.3. JAK WYLICZYĆ OPŁATĘ I ILOŚĆ KRZEWÓW NIEZBĘDNYCH DO POSADZENIA W RAMACH NASADZEŃ ZASTĘPCZYCH?

KROK 1. Wyliczenie opłaty:

Na podstawie obwieszczenia Ministra Środowiska z dnia 28 października 2015 r. w sprawie stawek opłat za usunięcie drzew i krzewów na rok 2016 należy obliczyć opłatę za usunięcie wnioskowanych do usunięcia krzewów poprzez wyliczenie na podstawie stawki za usunięcie jednego metra kwadratowego powierzchni pokrytej krzewami oraz współczynników różnicujących stawkę w zależności od lokalizacji krzewu.

Za wielkość powierzchni pokrytej krzewami przyjmuje się wielkość powierzchni rzutu poziomego krzewu.

Np.

przedmiotem zezwolenia jest potrzeba usunięcia w związku z planowanym przedsięwzięciem budowlanym powierzchni 100 m² krzewów z gatunku jaśminowiec wonny rosnących na terenie zieleni.

Zgodnie z aktualnym obwieszczeniem stawka opłaty za usunięcie 1m² krzewów wynosi 252,79 zł

Zatem: **100 m² x 252,79 x 1,0 = 25.279,00 zł**

Stąd opłata za usunięcie przedmiotowych krzewów wynosi - **25.279,00 zł**

KROK 2. Minimalne parametry materiału sadzeniowego:

W doborze materiału szkółkarskiego przewidzianego do nasadzeń zastępczych, muszą być wzięte pod uwagę sadzonki krzewów w wieku, co najmniej 7 lat.

Warunek ten wynika z faktu, iż w myśl obowiązujących przepisów, o których mowa w art. 83f ust. 1 pkt 1 (u.o.p.) przepisów art. 83 ust. 1 ustawy nie stosuje się do krzewów, których wiek nie przekracza 10 lat. Natomiast odbiór gwarancyjny nasadzeń następuje po 3 latach od dnia upływu terminu wskazanego w zezwoleniu.

Aby zapewnić ochronę materiału roślinnego w obrocie prawnym, przedmiotem nasadzeń mogą być wyłącznie sadzonki podlegające ochronie ustawowej - w wieku min. 10 lat - w dniu odbioru stwierdzenia zachowania żywotności.

KROK 3. Określenie ilości nasadzeń zastępczych:

W myśl art. 83b. 1. pkt 9 lit. a) u.o.p projekt planu nasadzeń zastępczych, rozumianych jako posadzenie krzewów o powierzchni nie mniejszej niż powierzchnia usuwanych krzewów, stanowiących kompensację przyrodniczą za usuwane krzewy w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

Jeżeli chcemy uzależnić usunięcie omawianej powierzchni 100 m² krzewów z gatunku jaśminowiec wonny od nasadzeń zastępczych, a tym samym ustalić w projekcie planu niezbędną powierzchnię nasadzeń zastępczych krzewów należy:

- a) Wybrać właściwy do nasadzeń gatunek krzewu, spełniający wymienione kryteria;
- b) W projekcie planu nasadzeń zastępczych przewidzieć, co najmniej 100 m² powierzchni do zakrzewienia.

3.4. Odstąpienie od naliczenia opłat

W przypadku zaistnienia przesłanek, o których mowa w art. 86 u.o.p. tj. wyłączenia naliczenia opłat za usunięcie drzew lub krzewów, organ może uzależnić wydanie zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów od nasadzeń kompensacyjnych w liczbie nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub o powierzchni nie mniejszej niż powierzchnia usuwanych krzewów. Dla przedmiotowych nasadzeń nie musi być spełniony warunek, o którym mowa w rozdz. 6 pkt 1.

4. DOBÓR MATERIAŁU SZKÓŁKARSKIEGO

4.1. ZALECENIA ZWIĄZKU SZKÓŁKARZY POLSKICH

Jedną z podstawowych kwestii w nasadzeniach zastępczych jest jakość wybranego do nasadzeń materiału szkółkarskiego.

Związek Szkółkarzy Polskich rekomenduje korzystanie z „Zaleceń jakościowych dla ozdobnego materiału szkółkarskiego” podających aktualne i obowiązujące obecnie standardy produkcji szkółkarskiej.

W związku z dynamicznie rozwijającą się ofertą szkółek, proponujących coraz bogatszy asortyment i coraz większymi oczekiwaniami klientów wyszukanie i zakup sadzonek o określonych parametrach nie stanowi problemu.

Do specyfikacji materiału dorosłego drzew piennych używane są następujące parametry: liczba szkółkowań, wysokość rośliny, liczba pędów, obwód, wysokość pnia, wielkość bryły korzeniowej. Określa się także czy rośliny sprzedawane są bez bryły, z bryłą korzeniową czy w pojemnikach.

Wiek rośliny nie jest parametrem jakościowym w odniesieniu do dorosłego materiału szkółkarskiego. Wynika to z faktu, że ten sam gatunek lub odmiana drzewa w różnych warunkach glebowo – klimatycznych osiąga dane parametry w różnym wieku. Wartościami decydującymi o jakości są przede wszystkim:

- obwód pnia,
- liczba szkółkowań,

- wielkość bryły korzeniowej lub pojemnika,
- długość pędów (ew. dodatkowo ich liczba).

Po zaszczepieniu drzewa rosną w tym samym pojemniku 1-2 lata, a w gruncie 2-4 lata.

System korzeniowy roślin bez bryły bB (z gołym korzeniem) musi być rozbudowany i zdrowy – odpowiednia liczba szkółkowań. Bardzo istotne jest zachowanie odpowiednich proporcji między systemem korzeniowym a częścią naziemną). Przy sadzeniu roślin bez bryły korzeniowej należy zadbać przede wszystkim o dobrą kondycję korzeni od momentu zakupu do momentu sadzenia oraz zapewnić roślinom pielęgnację, szczególnie w początkowym okresie po posadzeniu. Rośliny bez bryły sadzimy: wiosną – do czasu rozpoczęcia ich wegetacji, jesienią – po zakończeniu ich wegetacji.

Sadzone rośliny muszą być bez liści a posadzenie ich jesienią daje większe szanse na przyjęcie się. Jednak niektóre rodzaje roślin, jak brzozy, buki, głogi, graby, modrzewie i robinie lepiej znoszą termin wiosenny.

Rośliny z bryłą korzeniową B.

Bryła korzeniowa powinna być dobrze przerośnięta i odpowiednio duża, w zależności od gatunku, odmiany i wielkości rośliny a także zabezpieczona tkaniną, rozkładającą się najpóźniej w ciągu półtora roku po posadzeniu. Bryły drzew liściastych o obwodzie pnia powyżej 14 cm muszą być dodatkowo zabezpieczone drucianą siatką z drutu nieocynkowanego. Warunkiem powodzenia w przyjęciu się rośliny z bryłą korzeniową jest odpowiednia proporcja bryły do części naziemnej rośliny. Wskaźnikiem wyznaczającym wielkość średnicy bryły korzeniowej jest obwód pnia.

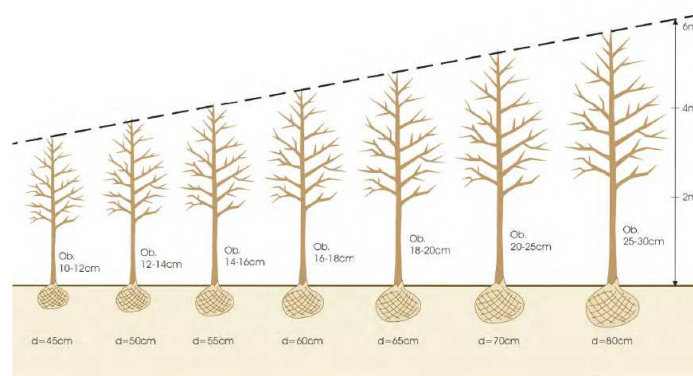
Rośliny z bryłą korzeniową sadzimy:

- wczesną wiosną lub jesienią – rośliny liściaste w stanie bezlistnym – przy czym termin jesienny daje większe szanse na ich lepsze przyjęcie się. Podobnie jak przy sadzonkach bez bryły - brzozy, buki, głogi, graby, modrzewie i robinie lepiej znoszą termin wiosenny;
- drzewa iglaste i zimozielone po zakończeniu przyrostu, czyli od początku września, lub przed jego rozpoczęciem w kwietniu (maju).

Jednocześnie wszystkie sadzonki drzew muszą być prawidłowo uformowane z zachowaniem pokroju charakterystycznego dla gatunku i odmiany.

Wadami niedopuszczalnymi są:

- uszkodzenia mechaniczne roślin,
- ślady żerowania szkodników,
- oznaki chorobowe,
- martwice i pęknięcia kory,
- uszkodzenie lub przesuszenie bryły korzeniowej.

Rys. Zależność między bryłą korzeniową, wysokością i obwodem pnia na h=1 m (Źródło: Zalecenia dotyczące realizacji terenów zieleni. PSWTZ I AK "Zielen Polska" red. M. Gajda).

4.2. PODSTAWOWE ZASADY SADZENIA DRZEW

Sadzenie drzew powinno odbywać się w chłodne wilgotne dni. Termin zalecany (optymalny) od października do końca listopada. Właściwym terminem sadzenia jest koniec wegetacji roślin, przed nastaniem mrozów. Termin wiosenny mniej właściwy to okres marzec-maj. Z uwagi na anomalie temperaturowe gleba powinna być rozmarznięta, a temperatury powietrza dodatnie (nie upalne).

Podczas sadzenia należy m.in. uwzględnić następujące prace:

- zastosowanie materiału o parametrach zawartych w projekcie zieleni lub większych;
- przygotowanie dołów do nasadzeń drzew – zgodnie z projektem (dostosowanie wielkości dołów do wielkości bryły korzeniowej drzew – doły muszą być przynajmniej 30-40cm głębsze i przynajmniej 30-40 cm z każdej strony szersze w stosunku do wielkości bryły korzeniowej drzew);
- doły należy zaprawić ziemią urodzajną z dodatkiem nawozu mineralnego w formie granulatu, opcjonalnie w przypadku skrajnie trudnych warunków glebowych można zastosować hydrożel;
- rośliny wyprodukowane z odkrytym systemem korzeniowym należy sadzić na głębokość maksymalnie 2 cm poniżej poziomu wzrostu w szkółce;
- przed sadzeniem roślin wyprodukowanych z zakrytym systemem korzeniowym (w pojemnikach) należy usunąć pojemnik, a głębokość sadzenia powinna być taka sama, na jakiej roślina rosła w pojemniku lub szkółce;
- po umieszczeniu w dole sadzonki drzewa z bryłą korzeniową okrytą workiem jutowym lub zabezpieczonym siatką drucianą nie należy przecinać juty lub siatki;
- dodatkowo zaleca się, aby po wysadzeniu wykonać misę o średnicy odpowiadającej średnicy dołu do sadzenia poprzez obniżenie gleby wokół sadzonki celem umożliwienia lepszego spływu wody w kierunku rośliny;
- powierzchnię gleby miejscu sadzenia należy przykryć matą ograniczającą rozwój chwastów, na której następnie należy umieścić 5 cm warstwę kory lub zrębków w celu ograniczenia wzrostu chwastów;
- drzewa w trakcie sadzenia należy opalikować przy użyciu 2-3 zaimpregnowanych palików o średnicy 6-8 cm, połączonych ze sobą poprzeczkami;

- pień drzewa należy ustabilizować mocując go do palików taśmą ogrodniczą;
- mocowanie pni należy regularnie sprawdzać, aby zawsze sztywno trzymał pień w pionie;
- poprzeczki mocowane do palików w celu ich stabilizacji nie mogą powodować otarcia dolnych gałęzi, dlatego też zaleca się umieszczać je poniżej ostatniego okółka na przewodniku;
- w uzasadnionych przypadkach, w terenach otwartych należy zastosować osłony opaskowe na pnie drzew chroniące drzewa przed zwierzyną;
- posadzone rośliny należy obficie podlać wodą.

5. DOBÓR GATUNKOWY NASADZEŃ ZASTĘPCZYCH.

Podczas opracowania doboru gatunkowego drzew wskazanych do nasadzeń zastępczych na terenie Wrocławia, korzystano z danych zamieszczonych przez dr Elżbietę Szopińską w publikacji „*Rośliny drzewiaste w wielkomiejskiej przestrzeni Wrocławia*” oraz z założeń opracowanych w Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska pt. „*Ogrodnictwo wobec roślin obcego pochodzenia*” kodeks dobrych praktyk.

5.1. PROPOZYCJE DOBORU GATUNKOWEGO W NASADZENIACH ZASTĘPCZYCH.

Do uprawy w miastach polskich przydatne są przede wszystkim rodzime gatunki i odmiany drzew i krzewów wytrzymałe na suszę i mrozoodporne. Rodzime gatunki są cenne dla przyrody, gdyż zdołały wytworzyć najliczniejsze relacje z innymi miejscowymi gatunkami zwierząt, grzybów i porostów. Gatunków rodzimych, szczególnie odpornych na suszę, jest jednak za mało, dlatego do uprawy w miastach są również wprowadzone liczne taksony obcego pochodzenia. Pochodzą one przeważnie ze strefy subśródziemnomorskiej i śródziemnomorskiej, np. gatunki z rodzajów dąb (*Quercus*), jarząb (*Sorbus*), śliwa (*Prunus*), jesion (*Fraxinus*), sosna czarna (*Pinus nigra* Arn.).

Gatunkami charakteryzującymi się dużą odpornością na zanieczyszczenia miejskie, zasolenie gleby i niewielkimi wymaganiami glebowymi, polecanymi do nasadzeń na terenie Wrocławia są m.in.:

Klon pospolity (*Acer platanoides*); klon polny (*Acer campestre*) – wyjątkowo wytrzymały na suszę i zanieczyszczenie powietrza; klon jawor (*Acer pseudoplatanus*); lipa drobnolistna (*Tilia cordata*); lipa srebrzysta (*Tilia tomentosa* Moench) – wytrzymała na suszę i mróz jednak ze względu na szerokość korony musi być sadzona w dużych odstępach; lipa amerykańska (*Tilia americana*); platan klonolistny (*Platanus x hispanica*) – doskonałe drzewo do uprawy w miastach, które jednak wymaga dużo miejsca do rozwoju; sosna czarna (*Pinus nigra*); olsza czarna (*Alnus glutinosa*) – na terenach wilgotnych; olsza szara (*Alnus incana*); miłorząb dwuklapowy (*Ginkgo biloba*); kasztan jadalny (*Castanea sativa*); kasztanowiec czerwony (*Aesculus x carnea*); jesion wyniosły forma jednolistkowa (*Fraxinus excelsior* f. *diversifolia*); jarząb mączny (*Sorbus aria*); jarząb szwedzki (*Sorbus intermedia*); topola czarna odm. włoska (*Populus nigra* „*Italica*”); brzoza brodawkowata (*Betula pendula*); dąb bezszypułkowy (*Quercus petraea*); dąb szypułkowy odm. stożkowata (*Quercus*

rubra 'Fastigiata') - drzewo o wąskiej koronie doskonałe do nasadzeń na terenach o zwartej zabudowie; grusza drobnoowocowa (*Pyrus calleryana*) - mrozoodporna, niewysoka, słabo owocująca; grusza wierzbolistna (*Pyrus salicifolia*); leszczyna turecka (*Corylus colurna*) - przydatna do sadzenia w miastach; wiśnia wonna (*Prunus mahaleb*) - niewysokie - do 10 m drzewo odporne na suszę i szkodniki; cis pospolity (*Taxus baccata*) - gatunek rodzimy tworzący liczne odmiany; jałowiec pospolity (*Juniperus communis* L.) i jego odmiany pokrojowe - wyjątkowo cenny gatunek okrywowy.

5.2. GATUNKI INWAZYJNE.

Zaznaczyć należy, iż nie wszystkie gatunki drzew, dobrze znoszące niekorzystne warunki środowiskowe i charakteryzujące się szybkim wzrostem są pożądane w środowisku przyrodniczym. Niektóre gatunki obcego pochodzenia (inwazyjne) wprowadzone do rodzimego środowiska przyrodniczego, rozprzestrzeniają się w relatywnie krótkim czasie i zagrażają różnorodności biologicznej.

Kwestie gatunków obcych reguluje ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Ustanawia ona ogólny zakaz wprowadzania do środowiska przyrodniczego oraz przemieszczania w nim roślin, zwierząt lub grzybów gatunków obcych. Ponadto wprowadza obowiązek uzyskania zezwolenia na wwożenie z zagranicy gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić rodzimym gatunkom i siedliskom przyrodniczym (zezwolenie wydaje Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska), a także obowiązek uzyskania zezwolenia na przetrzymywanie tych gatunków, ich hodowlę, rozmnażanie bądź oferowanie do sprzedaży i zbywanie (zezwolenie wydaje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska). Ustawa przewiduje możliwość odmowy wydania zezwolenia, jeśli wnioskowana czynność stwarza zagrożenie dla rodzimych gatunków lub siedlisk przyrodniczych. Przepisy ustawy uzupełnia rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. (Dz. U. z 2011 r. Nr 210, poz. 1260) w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym. Na przedmiotowej liście umieszczony jest bożodrzew (ajlant) gruczołowaty (*Ailanthus altissima*) - gatunek powszechnie występujący na terenie miast - na usunięcie, którego w obecnym stanie prawnym, nie jest wymagane zezwolenie.

Dodatkowo, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska zaleca szczególne środki ostrożności wobec czterech innych, stosowanych do nasadzeń, gatunków drzew. Są to: dąb czerwony (*Quercus rubra*), jesion pensylwański (*Fraxinus pennsylvanica*), robinia akacjowa (*Robinia pseudoacacia*) i wiązowiec zachodni (*Celtis occidentalis*).

6. WARUNKI UDZIELANIA ZEZWOLEŃ NA USUWANIE DRZEW W ZWIĄZKU Z INWESTYCJĄ, W ZAMIAN ZA NASADZENIA ZASTĘPCZE.

Zgodnie z zapisami zawartymi w niniejszym opracowaniu, inwestor występujący o wydanie zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów uzależnione od nasadzeń zastępczych, winien we wniosku wszczynającym postępowanie zawrzeć projekt planu nasadzeń zastępczych w zamian za usuwane drzewa/krzewy.

Na inwestorze ciąży też obowiązek wskazania we wniosku terenu do wykonania nasadzeń zastępczych.

O właściwej formie kompensacji przyrodniczej można mówić tylko wówczas, gdy za drzewa i krzewy posadzone „na stałe”, zostaną wykonane nowe nasadzenia o takim samym charakterze. Posadzenie drzew/krzewów, będących elementem nasadzeń zastępczych na terenie nieruchomości przeznaczonej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele budowlane spowoduje, że będą one miały tylko charakter czasowy. Ich usunięcie będzie mogło nastąpić bez konieczności ponoszenia opłat. W takim zaś przypadku trudno mówić o właściwej formie kompensacji przyrodniczej, gdyż za nasadzenia zostaną wykonane nasadzenia o charakterze czasowym.

Organ administracji, po przeanalizowaniu wartości przyrodniczej, kulturowej, walorów krajobrazowych i lokalizacji drzewa lub krzewu, może udzielić zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu w zamian za nasadzenia zastępcze wyłącznie w przypadku, gdy spełnione są nw. warunki:

1. Nieruchomość gruntowa wskazana przez stronę, na której planowane jest dokonanie nasadzeń zastępczych musi być zlokalizowana na terenach przeznaczonych w obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego na zieleń trwałą (np. ZP, ZW, ZU, ZI itp.), lub Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
2. Jeżeli projekt planu nasadzeń zastępczych przewidziany jest do realizacji na nieruchomościach stanowiących własność Gminy Wrocław, strona przed złożeniem wniosku o usunięcie drzew/krzewów do Wydziału Środowiska i Rolnictwa uzgodni z Zarządem Zieleni Miejskiej we Wrocławiu przedmiotowy projekt. Inwestor otrzymujący zgodę na wykonanie nasadzeń zastępczych musi do wniosku dołączyć umowę z Zarządem Zieleni Miejskiej we Wrocławiu (lub promesę jej zawarcia), na mocy której stał się posiadaczem przedmiotowej nieruchomości na czas min. 4 lat (tj. czas niezbędny do przeprowadzenia postępowania administracyjnego dot. wydania zezwolenia uzależnionego od nasadzeń zastępczych oraz postępowania administracyjnego w zakresie oceny zachowania żywotności nasadzeń po okresie 3 lat od dnia upływu terminu ich posadzenia);
3. Strona wnioskująca o wydanie zezwolenia na usunięcie drzew/krzewów uzależnionych od nasadzeń zastępczych w projekcie planu ma obowiązek uwzględnić:
 - a) w doborze materiału szkółkarskiego przewidzianego do nasadzeń zastępczych sadzonki drzew o minimalnym obwodzie pnia:
 - 35 cm mierzonym na wysokości 5 cm - w przypadku topoli, wierzb, kasztanowca zwyczajnego, klonu jesionolistnego, klonu srebrzystego, robinii akacjowej oraz płatanu klonolistnego;
 - 25 cm mierzonym na wysokości 5 cm dla pozostałych rodzajów i gatunków drzew;
 - b) w doborze materiału szkółkarskiego przewidzianego do nasadzeń zastępczych, sadzonki krzewów w wieku, co najmniej 7 lat.

4. Materiał roślinny przewidziany do nasadzeń musi spełniać normy jakościowe zalecane przez Związek Szkółkarzy Polskich;
5. Nasadzenia winny być wykonane zgodnie z dokumentacją projektową zatwierdzoną decyzją i zgodnie ze sztuką ogrodniczą przez podmiot dający gwarancję właściwego wykonania prac, obejmujących wykonanie nasadzeń zastępczych oraz objęcia ich bieżącą konserwacją i pielęgnacją przez okres min. 3 lat od dnia wykonania nasadzeń zastępczych.

Procedura wstrzymana